

Rideg István

„Quo vadis, domine”

In memoriam Körmendi Lajos

Nemrégiben egy baráti társaságban fontosnak tartottam átadni Zsolt atyának a *Körmendi Lajos világa* című életrajzi trilógiámat. Mert kiderül belőle az is, hogy a magát és a népet kereső költő honnan indult el, és hová jutott az Istenhez vezető útján.

A könyvet, természetesen, dedikáltam. „Gulyás Zsolt plébános úrnak ajánlom ezt a trilógiát a Nagykunság legnagyobb írójáról-költőjéről, akit három pap és öt polgári személy búcsúztatott el a temetése napján.”

Körmendi Lajos (1946–2005) szülei vallásosak, római katolikusok voltak. Édesanyja különösen érzékeny, hívő ember.

Körmendi harminchárom évesen – az avantgárd hatása alatt – írta a *Paradicsom* (1979) című versét. Akkor azonban még nem igazán vallásos. A leszorított, kifosztott ember sorstragédiáját igen keményen, nyersen fejezte ki. Úgy látta „*ifjúi gőg*”-gel, hogy nemzedéke nem kap igazi önmegvalósító szerepet, s ezért kerül méltatlan életük középpontjába a szex, mint egyedüli örömforrás, és ezért lesz nyers, trágár a viselkedésük: „*mert amióta csak élünk/ az agyak kisöprését látjuk az agyak kisöprését látjuk/ dühünkben/ szájbakurjuk istent*”. De a *Ló a mecsetben* (1982) ciklusának záró, nyolcadik versében – *Quo vadis* – is kételkedik: „*én azonban/ már/ az/ Istennek/ sem/ hiszek/ el/ semmit*”. Egy élhetőbb, gazdagabb otthont keres a városában, Karcagon: „*elindulok/ és/ kérdé/ az/ Úr/:>Quo vadis, domine?< <Haza mennék, amice<*”. Az imént hitetlenkedésében szájára vette az Isten nevét is – most az Isten, az Úr szólítja meg: „Hová mész, uram?” Ő azonban, a sebzett lélek, lekicsinylést vél felfedezni az érdeklődésben. Ezért hangzik a válasza furcsán, „*ifjúi gőg*”-gel, hetykén, nyeglén, pimaszul, de elkeseredetten, önmagán is gúnyolódva, ironikusan is: „Haza mennék, barátocskám”. A költői én válasza, kétségtelen, lefokozza az *Uramat* és az *uramat*: barátocskám lesz belőle. Úgy tűnik: frusztrált léthelyzetének ez a frusztrált magatartásforma felel meg. Mindezzel együtt ez a ciklus hatalmas belső lelki vívódásról, elhatározásról, egy nagy szerepvállalásról, a vidék, a Karcag melletti döntésről szól.

1986. augusztus 15-én Kunmadarason az egyik barátja, dr. Ötvös László református pap (költő) kereszteli meg „két drága gyermeküket – Juliannát és Lajost”. (Juliana született 1984. 07. 04-én. Lajos született 1986. 05. 10-én.)

Körmendi már kitűnő esszéistaként, megnyugvásvra vágyva írja a *Majális helyett* című vallomását (Jászkun Krónika, Árapály. 1994. 05. 02.): „*számot adunk viselt dolgainkról, lélekben leborulunk Isten elé (...). A templomra gondoltam, nem tagadom, vágyakozón.*”

Új versműfajt, dátumverset teremtve, tizenöt, illetve tizennyolc évvel később, meakulpázik. 1997. 11. 01./ *(A temetőben) |Ezt írtam egykor/ „én azonban/ már/ az/ Istennek/ sem/ hiszek/ el/ semmit”|| Néha/ hülyeséget beszél/ az ember,/ Uram. 1997. 11. 02./ (midőn régi írásait nézegette)/ Azt íratta velem/ az ifjúi gőg, hogy/ „dühünkben / szájbakurjuk/ istent”:// Mintha/ paraszat vinnék, / égetnek már/ ezek a szavak. / Uram.*

A félelem íratta vele és a szeretet a 64. dátumversét. 1998. 10. 28./ *(Midőn a vizsgálóasztalon feküdt, az orvos szólt, / „rák”, elsötétült a világ, s gyors búcsút mondott/ magában a kunságiakhoz)/ Űgy tűnik, / ennyi. / Jó volt köztetek. Körmendi e miniatűr remekműve Körmendi halála után hamar szállóigévé vált, hiszen utolsó sorát a szobrász barát Győrfi Lajos felvéste a költő síremlékére is.*

2000. április 13-án egyik könyvét *(Az én Karcagom avagy Bod László festőművész világjárásai és hazatalálásai. Barbaricum Könyvműhely. Karcag. 1999)* így dedikálja a pap költőnek, dr. Ötvös Lászlónak: *„Dr. Ötvös Lászlónak és kedves családjának ajánlom, akik oly sokat tettek, hogy az én családom számára fontos legyen a Hit. Köszönettel Körmendi Lajos.”*

Körmendi egyénisége, lelki ereje karakteresen, erkölcsi magasrendűséggel, markánsan fogalmazza meg a szigorú elhatározást, amely szinte tömör axiómaként, alapigazsággként, jelmondatként, vezérelvként hat az *Ebcsont beforr* című versében (Forrás. 2001. július–augusztus): *„Engem most életre ítél/- Nem ágyban fetrengni! - / Kipcsak isten, Tengri./ Előlem a halál kitért.// Élni? Meghalni? Nemesen.”*

Körmendi mélységesen elítéli az egész világon és hazánkon is végigsöprő valóságshow-lázt, melyben a szórakoztató szexualitás, a trágárság, az emberi butaság, az erőszak kerül középpontba. Ezzel állítja szembe – immár a vallásos ember magabiztosságával – a keresztény értékeket a *Vonzóbbá kell tenni a krisztusi értékeket* című kiemelkedő jelentőségű esszéjében (Metro. 2003. 03. 12.) *„A betlehemi jászolban nyugvó kisedhez nem a bulikon keresztül vezet az út. Az értünk keresztthalált szenvedett lény igazságaihoz nem a dadogó, szánni valóan szegényes nyelv juttat el. Hozzá nem a harsány kivagyiság, hanem a csendes, szolgáló szeretet vezet. Most és mindörökké.”* Körmendi vallásos-vallomások esszéje ars poeticának is felfogható. Ugyanis a halálos betegségével – nap mint nap – küszködő Körmendi ekkor már a napi, békét óhajtó életvitelében a kisebb és nagyobb közössége iránti feltétel nélküli *„szolgáló szeretet”* gyakorlatát valósítja meg. A szeretet a megértéshez kell.

A már rendszeresen templomba járó, az asztmától is szenvedő költő a *Galsi Jánosnak* ajánlott *Mise, tömjén* (Új Ember. 2003. január.10.) című kesergő versét (a leírás-leletezést követően) csattanós reflexióval zárja, tehát még arra is van ereje, hogy fanyar, kissé távolságtartó humorral, fricskával próbálja elütni, kisebbíteni a bajt. *„János atya tudja, hogy asztmás vagyok,/ Ezért az oltárnál, mondhatni jelképesen, / Éppen csak meghimbálja a füstölőt,/ Bizonyára kevesebbszer, mint kellene. / A mi-*

nistránsok fölött göndör tömjénfelhők/ Emelkednek a verőfényes magasba./ Tudom, a mise végéig sem oszlik el/ A levegőben annyira, hogy hátul is érezni/ Lehessen, tehát az orromig nem jut el./ Nekem azonban az is elég, hogy látom./ Egy kis torokkaparással kezdődik, / De én már sejtem, hogy mi következik./ Nyelem a nyálat, hátha mégsem jönne, / Fújom az orrom, hogy megússzam, / Ám az első köhintéskor már tudom, / Most rögtön könnyes lesz a szemem,/ Aztán egy-két percen belül kirobban/ Sípoló mellkasomból az ugató köhögés. / Egy másodperc alatt verejtékben úszik/ Tarlóra vágott hajam, arcom, nyakam, / Lassan sötétiül velem a vakító világ, / Elnémul minden, azt sem hallom, mikor/ A rosszullét fekete tavába csobbanok./ Lásd, Uram, / Olyan vagyok, / Mint az ördög: / Félek a/ Tömjénfüsttől.” A humor az elviseléshez kell.

A fájdalom megváltoztatja az érzéseket.

Költészetében, a *Fohász* (Új Ember. 2003. március. 23.) című imájában már megjelenik a készülődő hang. „Foszlanak éveim, /Mint hajnali pára. / Elfognak érveim./ Álmodj engem, ha van/ Még a jobboldon hely, / Álmodj oda, Uram!” Az *Álomtankákban* (Új Ember. 2003. április 13.) fontos lesz neki a megélt kínok kínja közepette az Úrhoz fűződő bizalom kimondása, szóba vésése. „1. / Vadul gomolyog/ Az özönlő sötétség. / Kút-mély az álmom. / Háborgó tinta az éj,/ Rajta az ágyam lebeg./ 2./ Száz arany arc és/ Száz ezüst emlék foszlik. / Kiket szerettem, / Párává elenyésznek. / Magamba szívom őket./ 3./ Akár medúza, / Felém fájdalom lebeg. / Csak fátyol a kín, / Nem foggal tép – rám terül. / Átitat a szenvedés./ 4. / Mély kút minden nap,/ Szédítő örvény az éj. / Kiáltok hozzád, / Fuldoklik bennem a hang. / És te segítesz, Uram.”

Körmendi sokszor megírta a betegségeit, hogy némileg megkönnyebbüljön. A *Tapintatlanok vagyunk* (Metro. 2004. 09. 16.) és az *Angyal csípte tumor* (Szabad Föld. 2004.10. 29.) elbeszélője egyes szám harmadik személyű, tehát távolságtartó. Az utóbbiban azonban a beteg nevet is kap. Istvánnak hívják. Saját magáról van szó. (Az író teljes neve: Körmendi Lajos István.) Az *Angyal csípte tumor* a halállal való szembesülés. Sokk, reménykedés, akasztófahumor; a Metróban: „élvezi a humort (...) feledi a tumort”, a Szabad Földben: „Egy ugrás a sugár!” Az utóbbiban már a reklámillúzióvá nőtt humor a tisztarím helyett öt-öt betűvel egy ötletes magánhangzós asszonáncot képez a hatásos anagrammában!

Körmendi szemében az élet a vége felé nagyon felértékelődik. Az „ifjúkori lázongás embertársaiért” helyét elfoglalja az „öregkori adás embertársaimnak”. 1998 óta a betegség nemcsak bölcsésé, hanem mélyen vallásossá is teszi. Egyre jobban gyakorolja a katolikus hitét, mely szerint „a katolikus egyház a hit mellett a jó cselekedeteket és a példás életvitelt is feltételül szabja az örök élethez.”

2004-ben újabb készülődő verseket ír. Ezek az *Ima* (Berek. 2005. május) és a *Bereki temető* (Berek. 2005. május).

Az *Imában* az „Égi Király” megemlézése mindent elárul a költő hithű katolikus voltáról. „Alkonyodom, Uram, / Naponta aggódva lesem/ A lemenő napot: / Tudom,

szürkületkor csendítenek/ Majd nekem az égi toronyban. / Kérlek, Uram, ha lehet, / Ne a ridegen fehér ispotályban, / Hanem otthon fogjál kézen, / Amikor eljössz,/ Kegyelmes Égi Király.”

A Bereki temető epigramma már a végrendelkezés: „*Neveimet itt írják/ Egy kiszáradt fára: / ha testemből kiszállt/ Már a fáradt pára.*”

Körmendi Lajost temetésén, Berekfürdőn, 2005. január 8-án, szombaton három pap és öt polgári személy búcsúztatta a téli verőfényben, közel kétezer ember előtt. Bereczki Miklós tiszafüredi plébános, Galsi János karcagi plébános, Mészáros Ferenc gyöngyösi káplán, továbbá Kalász Márton költő, az Írószövetség elnöke, Dulai Sándor, a Szabad Föld főszerkesztője, dr. Hajdu Lajos, Berekfürdő polgármestere, Csikos Sándor színművész és Jókai Anna író. Jókai Anna azt mondta többek között: „Jó író van elég, jó ember sokkal kevesebb. Lajos jó író és jó ember volt!” Sarusi Mihály, Körmendi legjobb komája így emlékezik: „Nagykun fejedelmet búcsúztatott 2005. Boldogasszony hava 8-dik napján a gyászoló gyülekezet.”

Jövőre megjelenik a *Körmendi Lajos összes művei III.* kötete is. Amellyel minden együtt lesz. Azok, Körmendi szavaival élve – „*akiknek fontos az, hogy olvassanak*” – majd tapasztalhatják, nyomon kísérhetik a Nagykunság legnagyobb írójának-költőjének emberi és művészi kibontakozását.

Körmendi Lajos megérdemli, hogy Karcagon vagy/és Berekfürdőn emléktáblát kapjon! Az emléktábla előteremtését és kihelyezését bármelyik civil szervezet vagy egyház felvállalhatja. Jövőre lesz a halálának 10. évfordulója.